

การแปรและการเปลี่ยนแปลงของสระและวรรณยุกต์ภาษากะเหรี่ยงไปบ้านค่างใจ ตำบลแม่เก็ง
อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ตามตัวแปรอายุ: การศึกษาทางกลศาสตร์
Variation and change of Phrae Pwo Karen vowels and tones spoken in Ban Khang
Chai: An acoustic study

ชมนาด อินทจามรรัักษ์
Chommanad Intajamornrak

ภาควิชาภาษาและคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Department of Language and Folklore, Faculty of Humanities, Naresuan University,
Phitsanulok, Thailand

E-mail: katechommanad@gmail.com

ภาษากะเหรี่ยงไปแพร่ (Phrae Pwo, North-eastern Pwo) ถูกจัดกลุ่มแยกออกจากภาษากะเหรี่ยง
ไปตะวันออก (Eastern Pwo) ซึ่งเป็นภาษากะเหรี่ยงไปที่พูดในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์
และกลุ่มภาษากะเหรี่ยงไปเหนือ (Northern Pwo) คือ ภาษากะเหรี่ยงไปที่พูดในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่
(Lewis, 2009) ภาษากะเหรี่ยงไปที่พูดในจังหวัดแพร่มีจำนวน 14 หมู่บ้าน ใน 2 อำเภอ คือ อำเภอวังชิ้น และ
อำเภอลอง ความแตกต่างของภาษากะเหรี่ยงไปแต่ละกลุ่มมีทั้งในแง่ของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
รวมทั้งคำศัพท์ ตัวอย่างคำศัพท์ภาษากะเหรี่ยงไปอำเภอสังขละ จังหวัดกาญจนบุรี อำเภออมก๋อย จังหวัด
เชียงใหม่ (Phillips, 2009) และภาษากะเหรี่ยงไปบ้านค่างใจ เช่น

สังขละ	อมก๋อย	บ้านค่างใจ	ความหมาย	ความแตกต่าง
eaɿ ³¹	eaɿ ³²	saɿ ³²	'หัวใจ'	พยัญชนะ
na ²¹ kuŋ ⁵¹	ne ³⁴	na ²¹	'หู'	สระ และ วรรณยุกต์
phlo ⁵¹	ke ³¹ ma ⁴⁵	ʔaŋ ³³ klaŋ ⁴⁵	'ให้'	คำศัพท์

จากการศึกษาภาษากะเหรี่ยงไปบ้านค่างใจ ตำบลแม่เก็ง อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ พบว่าผู้พูด
ภาษากะเหรี่ยงบ้านค่างใจส่วนใหญ่เป็นผู้พูดสองภาษา คือ ภาษากะเหรี่ยงไป และภาษาคำเมืองแพร่
นอกจากนี้คนรุ่นใหม่หลายคนเป็นผู้พูดหลายภาษา เนื่องจากพูดภาษาไทยกลางได้ด้วย มีเพียงผู้สูงอายุบาง
คนที่เข้าใจภาษาคำเมืองแต่ไม่สามารถพูดได้ การเก็บข้อมูลเบื้องต้นพบประเด็นทางภาษาศาสตร์ที่น่าสนใจ
คือ สัทลักษณะของสระและวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาเพศหญิง 2 คนที่มีอายุต่างกันคือ อายุ 38 ปี และอายุ
20 ปี มีความแตกต่างกัน เช่น [e] ของผู้บอกภาษาอายุ 38 ปีมีความเป็นสระเปิด (open vowel) หรือ [æ]
น้อยกว่าของผู้พูดอายุ 20 ปี ทั้งนี้ สาเหตุอาจมาจากสื่อโทรทัศน์ วิหุขซึ่งใช้ภาษาไทยกลาง อีกทั้งคนรุ่นใหม่
ได้รับการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนซึ่งใช้ภาษาไทยกลางเป็นหลัก จึงทำให้สัทลักษณะของสระและ
วรรณยุกต์ของภาษากะเหรี่ยงเกิดการเปลี่ยนแปลงไป

การสัมผัสภาษาเป็นประเด็นที่นักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการสัมผัสภาษา
เป็นปัจจัยที่นำไปสู่การแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษา งานวิจัยที่ศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงของ
วรรณยุกต์ตามตัวแปรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในหรือปัจจัยทางสังคม เช่น อายุ ถิ่นที่อยู่อาศัย ฯลฯ มี
เป็นจำนวนมาก เช่น อรุณี อรุณเรือง (2532) ผณิตรา ชีรานนท์ (2544) พิณรัตน์ อัครวิฒนากุล (2541,

2546) ปรีชา สุขเกษม (2546) Akharawatthanakun (2002, 2009) L-Thongkum (1994) เป็นต้น จากผลการวิจัยดังกล่าว พบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงของสัทลักษณะของวรรณยุกต์บางหน่วยเสียง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสัทลักษณะของวรรณยุกต์นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงภายในก็คือ การสัมผัสภาษา

การแปรและการเปลี่ยนแปลงของสระมีผู้ที่ได้ศึกษาไว้เช่นเดียวกัน เช่น Labov (1994) Cox (1999) Decker and Mackenzie (2000) ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสัทลักษณะของสระที่มีตัวแปรอายุเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น Cox (1999) ซึ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเสียงสระในภาษาอังกฤษสำเนียงออสเตรเลีย พบว่ารูปแปรของเสียงสระเกิดขึ้นอย่างมีระบบ และสามารถทำนายรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงหรือการเลื่อนตำแหน่งของเสียงสระ (Vowel shift) ได้ด้วย โดยทำการเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้บอกภาษา 2 กลุ่ม คือ 25 ปี และ 50 ปี ผลการวิเคราะห์ทางกลศาสตร์พบว่า เสียงสระภาษาอังกฤษสำเนียงออสเตรเลียของผู้พูดทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบที่พบจากการออกเสียงของผู้บอกภาษากลุ่ม 25 ปี มีการเลื่อนตำแหน่งแบบลูกโซ่ ซึ่งเป็นแบบเดียวกับที่พบในภาษาอังกฤษสำเนียงอื่น ๆ

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาและเปรียบเทียบสัทลักษณะของสระและวรรณยุกต์ของภาษากะเหรี่ยงไปบ้านค่างใจโดยวิธีการทางกลศาสตร์โดยศึกษาในผู้พูด 3 กลุ่มอายุ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 อายุ 60 ปีขึ้นไป กลุ่มที่ 2 อายุ 35 -50 กลุ่มที่ 3 อายุ 25 ปีลงมา ซึ่งผลการวิจัยสามารถแสดงให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของภาษา

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยที่เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม ณ จุดเก็บข้อมูลที่ได้คัดเลือกอย่างมีระบบ ให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในการวิเคราะห์ข้อมูลภาษา ใช้วิธีการทางกลศาสตร์ประกอบด้วยอุปกรณ์สำหรับการบันทึกเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ โปรแกรมสำหรับบันทึกเสียง (Adobe Audition) โปรแกรมสำหรับวิเคราะห์คลื่นเสียง (Praat) โปรแกรมสร้างกราฟ (Microsoft Excel) และโปรแกรมวิเคราะห์ค่าทางสถิติ (SPSS / R)

ข้อมูลเบื้องต้น

กะเหรี่ยงไปเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดแพร่เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2400 โดยมีจำนวนประชากรมากที่สุดในกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่ได้พูดภาษาตระกูลไท สภาพความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยงไปค่อนข้างดีเนื่องจากเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นเวลานาน การจัดหมู่บ้านและที่ทำกินถูกต้องตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น และยังคงยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน เช่น ประเพณี ปีใหม่ เลี้ยงผีน้ำ ผีเจ้าบ้าน เป็นต้น ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก

จากการสำรวจพื้นที่และเก็บข้อมูลเบื้องต้นที่ตำบลแม่เกิง อำเภอวังชิ้น (โดยความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เกิง) เมื่อวันที่ 11 และ 15-19 มีนาคม 2553 ณ บ้านค่างใจ บ้านแม่สิน บ้านสลก และบ้านค่างคำแสนพบว่า กะเหรี่ยงไปบ้านค่างใจ หรือที่เรียกตนเองว่า กะเหรี่ยงไปหุยานเป็นกลุ่มที่มีความน่าสนใจ บ้านค่างใจมีประชากรทั้งหมด 278 ครัวเรือน 942 คน แบ่งเป็นชาย 449 คน หญิง 493 คนจากการสัมภาษณ์พบว่า ยังใช้ภาษากะเหรี่ยงในชีวิตประจำวัน ผู้สูงอายุยังแต่งกายแบบชาวกะเหรี่ยง มีการอนุรักษ์การทอผ้าแบบชาวกะเหรี่ยงในรูปแบบชมรมแม่บ้าน เป็นรายได้เสริม นอกเหนือจากการทำไร่ทำสวน